

12 Years a Slave: les historische kritiek

Opzet van de les

Vooraleer deze les plaatsvindt, hebben we met de vijfdejaars reeds een filmforum gehad, waar de film *12 Years a Slave* vertoond werd. Met deze film zal aan de slag gegaan worden in de eerstvolgende geschiedenisles. Daarnaast hebben de vijfdes reeds een lessenreeks rond de Atlantische driehoekshandel en Amerikaanse slavernij gekregen. Zij hebben dus een zekere historische context waarbinnen ze de film kunnen plaatsen. Aan de hand van een filmische, narratieve en symbolische laag zal er historische kritiek moeten gegeven worden op de film. Er wordt niet per se les gegeven door de leerkracht, dan wel de leerlingen die zelf actief aan de slag gaan. Met behulp van computers beantwoorden de leerlingen bepaalde vragen en denken op die manier na over historische kritiek op de film. Een tweede deel van de les zou gereserveerd worden om dit te bespreken en te kaderen waarom deze vragen gesteld zijn en hoe de leerlingen aandacht kunnen hebben voor historische kritiek naar andere films (en bronnen) toe.

In stap

In een inleidend deel van de les is het de bedoeling om een kort debat te voeren over hoe de leerlingen denken over het nut en onzin van de historische speelfilm. Uiteindelijk om te komen tot het feit dat er wel zekere methodologieën zijn om film te analyseren en te ontleden.

Fase 1: vragen werkbundel 5es

Filmische laag

De filmische laag is wat je kan zien en horen. Het is onze filmervaring vanuit de eerste hand, zonder dat er al te veel gecontextualiseerd wordt of symbolische links worden gezocht. Het gaat hier om de zogenaamde mise-en-scene (waar is de scene gezet en hoe is deze gecreëerd), de kostumering, het geluid/muziek, hoe is iets in beeld gebracht (close-up of brede shot?).¹ In een film is het zo dat de regisseur met een zekere bedoeling bepaalde zaken in beeld brengt. (Quasi) niets is het gevolg van toeval. Achter alles zit een bepaalde redenering of doel dat wordt nagestreefd. Dit in het achterhoofd houdend, kijk je eens naar volgende fragmenten.

Vraag 1:

[45:30-54:34] Northup werd door Tiberts, de blanke hoofdtimmerman op Fords plantage, opgedragen om zijn werk aan een houten cabin opnieuw te beginnen. Wanneer de timmerman het werk van Northup komt inspecteren, beschuldigt hij Northup ervan dat hij alles wederom fout heeft gedaan. Northup spreekt hem tegen ("Als er iets mis is, ligt het aan de instructies.") en de timmerman beslist dan om Northup te straffen met de zweep, maar die vecht terug en slaat de man in elkaar. De timmerman kruipt weg, maar keert terug met twee vrienden om Northup te lynchen. Halverwege de lynchpartij komt de opzichter van de plantage de timmerman en zijn vrienden weggagen. Northup is bezit van Ford en enkel de eigenaar kan beslissen wat er van hem terecht komt. Het duurt echter lang eer Ford afkomt en al die tijd blijft Northup half opgehangen aan de tak van een boom hangen. Hij kan maar net met de tippen van zijn tenen aan de modderige ondergrond komen om zijn lichaam te ondersteunen en niet te stikken.²

---

¹ <http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?a=les.view&id=2>, geraadpleegd op 10.05.2018.

² <http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?m=default&a=film.view&id=131&sorteer=tijdvak>, geraadpleegd op 10.05.2018.

Deze scene is een zeer langgerekte scene. De regisseur heeft waarschijnlijk zo zijn redenen om dit te doen, hij wil iets duidelijk maken. Beschrijf eerst wat je in deze scene ziet, focus op twee zaken die deze scene beklijvend maken volgens jou. Verder verklaar je het waarom van deze twee zaken, waarom maakt Steve McQueen deze keuze?

Vraag 2: McQueen weet de toeschouwer steeds te bescapelen door middel van zijn keuze van cameraperspectief. In vorige films die hij maakte staat hij hier tevens om bekend (*Hunger, Shame*). De keuze van camerastandpunt is van enorm belang om een scene luchtig, spannend, imposant etc. te maken. Emoties worden hierdoor bespeeld. Geef een voorbeeld uit *12 Years a Slave* waar McQueen op een effectieve wijze gebruik maakt van de camera. Motiveer waarom hij ervoor zou gekozen hebben om een scene op een bepaalde wijze in beeld te brengen. Welk effect heeft dit of beoogd hij te hebben?

Lees ter inspiratie evt. volgend artikel: <https://www.telegraph.co.uk/films/2016/06/03/12-years-a-slave-review-this-at-last-really-is-history-written-w/>.

Vraag 3: Geluid en muziek is een essentieel onderdeel van een film. Echter is zowel de aan- als afwezigheid (tevens weer een keuze die de regisseur maakt) van essentieel belang. Dit is iets wat ook regisseur Steve McQueen niet ontgaat. Lees de beschrijving van onderstaande scene. Bekijk deze opnieuw.

[01:45:18-01:53:10] Epps is razend op Patsey omdat ze naar de plantage van een andere blanke man ging. Patsey houdt vol dat ze naar daar ging om zeep te gaan halen, maar Epps, in al zijn onzekerheid, claimt dat ze hem "bedroog." Epps wil Patsey dan zelf slaan met de zweep, maar kan zich er niet toe brengen. Hij dwingt Northup dan om Patsey van de zweep te geven. Patsey zegt dat ze dan nog liever heeft dat Northup haar foltert. De vrouw van Epps zit haar man op te jatten, ze stelt dat Northup Patsey niet hard genoeg slaat. Wat volgt is een gruwelijke stuk waarin Northup slag voor slag Patseys rug helemaal openrijt. Patsey wordt fysiek gefolterd, Northup kraakt mentaal. Uiteindelijk neemt Epps de zweep toch over van Northup, waarop de laatste hem toeschreeuwt dat hij ooit voor deze zonde verantwoording zal moeten afleggen. Epps zegt dat er geen zonde is, en argumenteert opnieuw dat hij mag doen met zijn slaven omdat ze bezit zijn.³

Welke keuzes maakt McQueen met betrekking tot geluid/film? Welke indruk maakt dit op jou? Wat zou McQueen's doel geweest zijn?

Narratieve laag

Vraag 1: Browse volgende webpagina (<http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?m=default&a=les.view&id=3#conventies>). Leg in eigen woorden uit wat een narratieve laag is in een historische speelfilm. Wat zijn de bestaande narratieve conventies? Hebben narratieve ingrepen volgens jou eerder een positief of een negatief effect? Motiveer je antwoord.

Vraag 2: De historische context indachtig (denk aan afgelopen lessenreeks) is het interessant om te weten waar en wanneer deze film zich afspeelt. Welke historische omstandigheden hebben invloed op het moment waar de film zich in afspeelt. 'Waar' bevinden we ons in de geschiedenis? Om je zoektocht te starten is Wikipedia en Encyclopedia Britannica een goede uitvalsbasis. Kijk na: naar welke bronnen verwijzen zij? Voor welke informatie verwijzen zij naar welke bron? Verwijs naar waar je je informatie gevonden hebt. Wees kritisch!

---

³ <http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?m=default&a=film.view&id=131&sorteer=tijdvak>, geraadpleegd op 10.05.2018.

- In welke jaren speelt het verhaal van Solomon Northup zich af?
- Is slavenhandel legaal in de VS?
- Is slavernij legaal in de VS?
- Wat is de Fugitive Slave Act (1793)? Op welke wijze heeft dit een belangrijke invloed op het hoe van deze film?

Vraag 3: Op wat baseert Steve McQueen zich om zijn film te maken? Aangezien dit gebaseerd is op een waargebeurd verhaal, start je best je zoektocht bij de persoon waar alles om draait: Solomon Northup (<https://www.britannica.com/biography/Solomon-Northup>). Eens je deze informatie vergaard hebt: verklaar waarom er op twee manieren 'ruis' zit op het verhaal dat verteld wordt.

Vraag 4: Intertekstualiteit is een belangrijk aspect binnen de narratieve laag. Dit fenomeen is feitelijk niet meer dan het verwijzen binnen een tekst of beeld naar een ander gekende tekst of beeld. Het kan o.a. bediscussieerd worden of Bass (Brad Pitt) aan een tijdgenoot zou kunnen doen denken. In ieder geval deelt hij wel soortgelijke ideeën met hem. Over wie hebben we het hier?

Bron: <http://metro.co.uk/2013/07/16/brad-pitt-benedict-cumberbatch-and-michael-fassbender-star-in-12-years-a-slave-trailer-3884296/>

Symbolische laag

Dit aspect binnen de historische film verwijst naar de waarden en normen die in de film terug zijn te vinden. Dit zijn zowel hedendaags als historische. Concreet betekent het dat we bepaalde zaken die we vandaag kunnen denken of doen niet per se mogelijk waren in het verleden. Zo is bijvoorbeeld een Romein die zich een nationalist noemt een anachronisme. In eerdere lessenreeksen zagen we reeds dat nationalisme eerder een 19^e-eeuws fenomeen is. Dit geldt zo voor vele zaken in de geschiedenis.

Vraag 1: Hieronder volgt een uittreksel uit een speech van Abraham Lincoln, zijn zogenaamde 'Temperance Address'. De centrale vraag bij dit fragment is of het discours dat je bij Lincoln ziet, te herkennen is in de film?

And when the victory shall be complete -- when there shall be neither a slave nor a drunkard on the earth -- how proud the title of that Land, which may truly claim to be the birth-place and the cradle of both those revolutions, that shall have ended in that victory. How nobly distinguished that People, who shall have planted, and nurtured to maturity, both the political and moral freedom of their species.⁴

Vraag 2: Lees volgend fragment aandachtig en beantwoord vervolgens de vragen.

⁴ <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/temperance.htm>, geraadpleegd op 14.05.2018.

*Eén mogelijke ontsnappingsroute werd reeds aangeroerd [...]: de micro-storia. [...] Een voorbeeld is het boek van Natalie Davis *The Return of Martin Guerre* uit 1983, over een reëel Zuid-Frans familiedrama uit de 16de eeuw, de terugkeer na een lange oorlog van een Franse boer in het dorp waar zijn echtgenote al jaren samenleeft met een man die zich voor Martin uitgaf. Davis' bedoeling is uiteraard via een casus te komen tot een pregnante analyse van de toenmalige leefwereld. Het is helemaal niet toevallig dat dergelijke geschiedenis zich dan ook leent tot verfilming. In dit geval leidde dit tot *Le retour de Martin Guerre*, een Franse film uit 1982 van Daniel Vigne met Gérard Depardieu en Nathalie Baye in de hoofdrollen.⁵*

- Hoe kan je dit fragment linken aan de film *12 Years a Slave*? Bespreek gelijkenissen en verschillen.
- Zegt de verklaring in bovenstaande vraag iets over onze tijd of over de tijd die wordt weergegeven in de film? Geef duiding bij jouw ingenomen standpunt(en).

Fase 2: nabespreking

Op het einde van de les wordt aan de leerlingen gevraagd wat zij nuttig vonden in deze les. Wat leren zij hieruit en nemen zij mee in hun blik op de volgende historische film. Wat was onduidelijk en kan eventueel verduidelijkt worden? Zijn deze drie niveaus glashelder van elkaar te scheiden of zijn bepaalde zaken niet duidelijk. Enkele antwoorden kunnen reeds in de groep gegooid worden om klassikaal te analyseren.

---

⁵ Boone (M.). *Historici en hun métier. Een inleiding tot de historische kritiek*. Gent, Academia Press, 2011, p. 227.

Bibliografie

Literatuur

Boone (M.). *Historici en hun métier. Een inleiding tot de historische kritiek*. Gent, Academia Press, 2011, 377 p.

Eigen notities uit de colleges 'Historische film in de klas'

Websites

<http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/temperance.htm>

<https://www.britannica.com/biography/Solomon-Northup>

<http://focus.knack.be/entertainment/film/film-van-de-week/recensie-12-years-a-slave-beheerst-en-aangrijpend/article-review-178319.html>

<http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?m=default&a=film.view&id=131&sorteer=tijdvak>

<http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?a=les.view&id=2>

<http://www.film-en-geschiedenis.ugent.be/index.php?m=default&a=les.view&id=3#conventies>

<https://www.telegraph.co.uk/films/2016/06/03/12-years-a-slave-review-this-at-last-really-is-history-written-w/>

<http://metro.co.uk/2013/07/16/brad-pitt-benedict-cumberbatch-and-michael-fassbender-star-in-12-years-a-slave-trailer-3884296/>